

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาคำรากลอจนวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ
ในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้ คือ

1. ความหมายและคุณค่าของประวัติศาสตร์
2. การเรียนการสอนประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและคุณค่าของประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ตามความหมายของศัพท์ในพจนานุกรมให้ความหมายว่า "ประวัติศาสตร์
เป็นวิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมา" (ราชบัณฑิตยสถาน 2522 : 571) และตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า History มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า Historia ซึ่งมาจากคำใน
ภาษากรีกว่า Histori หรือ Historiai หมายความว่า การเรียนรู้หรือความรู้ที่ได้
จากการหาความจริง (ธิติมา พิทักษ์ไพโรจน์ 2513 : 1)

สมัยก่อนคริสต์ศักราช ชาวกรีกโบราณมีความก้าวหน้าทางวิทยาการสูง การศึกษา
หาความรู้ได้รับความนิยมแพร่หลายในหมู่ประชาชน จึงทำให้เกิดนักปราชญ์หลายสาขาวิชา ทำ
หน้าที่ให้การศึกษาหรือสั่งสอนความรู้แก่ประชาชนเรียกว่า โซฟิสต์ (Sophists) วิธีสอน
ของนักปราชญ์กลุ่มนี้ คือ พยายามที่จะฝึกฝนคนให้รู้จักการแสวงหาคำตอบว่าอะไรคือความจริง
ด้วยการหัดให้รู้จักการซักถาม สอบสวนตรวจตรา ค้นคว้าหาคำตอบจากปรากฏการณ์ทั้งหลายที่
ประสบอยู่เสมอ ด้วยวิธีการฝึกฝนเช่นนี้จะเป็นการสร้างเจตคติในการแสวงหาความรู้จากสิ่ง
ที่เป็นเหตุการณ์ปรากฏการณ์รอบตัวด้วยตนเองได้ เป็นผู้ไม่หาความรู้อยู่เสมอ ความรู้ที่ได้มา

นั้นจะถูกนำมาเขียนบันทึกเก็บไว้ เพื่อเตือนความทรงจำและการเผยแพร่ และบันทึกนั้นจะกลายเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในสมัยต่อมา (อ้างถึงในกรมการฝึกหัดครู 2520 : 57)

วิวัฒนาการของการเขียนบันทึกประวัติศาสตร์โดยสรุปคือ การศึกษาและการเขียนประวัติศาสตร์สมัยโบราณเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากความจำเป็นที่อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งที่ใกล้ตัวคือ ชุมชนท้องถิ่นของตนแล้วขยายความอยากรู้อยากเห็นไปยังท้องถิ่นไกล เคียงอื่น ๆ จนห่างตัวออกไปในที่ซึ่งพวกตนเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้วจึงมีการเขียนบันทึกสิ่งที่มีเห็นเอาไว้ การแสวงหาความรู้โดยเฉพาะความรู้อันเป็นความจริงเกี่ยวกับเรื่องราวของมนุษย์และมีการบันทึกไว้ ใ้ทำกันต่อมาจนถึงผลงานของเฮโรโดตัส (Herodotus) ซึ่งได้ริเริ่มทำการสืบสวน ค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานอย่างมีระบบแล้วนำมาอ้างอิงในการเขียนบันทึกประวัติศาสตร์ เรื่อง สงครามเปอร์เซียจึงเป็นผลงานแรกที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นการบันทึกที่เรียกว่า "ประวัติศาสตร์" เขาเป็นผู้บัญญัติศัพท์คำว่าประวัติศาสตร์ขึ้นใช้เป็นคนแรก จึงได้รับการยกย่องว่าเป็น "บิดาแห่งวิชาประวัติศาสตร์" ระยะเวลาต่อมาการเขียนบันทึกประวัติศาสตร์ได้พัฒนาระบบการเขียนดีขึ้นตามลำดับ โดยนำวิธีการของนักวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาหาข้อเท็จจริง คือการรวบรวมหลักฐาน ตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน วิเคราะห์หาความจริงก่อนแล้วจึงจะจดบันทึกผลงานที่นับได้ว่าเป็นลักษณะงานของนักประวัติศาสตร์ที่แท้จริงตามวิธีนี้คนแรกคือ ทัชชีดิดิส (Thucydides) โดยพิจารณาจากการเขียนประวัติศาสตร์เรื่อง สงครามของพวกกรีก (อ้างถึงในลดาวัลย์ มาลัยวงศ์ 2518 : 1-3)

การศึกษาหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ด้วยการสอบสวน หาข้อมูล หาหลักฐานหลายด้านมาประกอบการพิจารณาทำการวิเคราะห์จนสรุปได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ข้อเท็จจริงนั้นมีความเป็นจริงมากที่สุด และเมื่อจะเขียนบันทึกก็จะต้องใช้หลักฐานอ้างอิงในข้อเท็จจริงนั้นทุกครั้งดังผลงานของ ลีโอโปลด์ ฟอน แร็งเก้ (Leopold Von Ranke) ซึ่งนับได้ว่าผลงานนี้เป็นการวางรากฐานวิชาประวัติศาสตร์สมัยใหม่ และมีผลทำให้วิชาประวัติศาสตร์กลายเป็น "ศาสตร์" ทางวิชาการอย่างแท้จริง (Hajo Holborn, 1963: 459)

การวิเคราะห์หลักฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้วิชาประวัติศาสตร์ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น นักประวัติศาสตร์ทั้งหลายต่างยอมรับว่าตนไม่สามารถจะตีความ แปลความหมาย วิเคราะห์ เรียบเรียงเรื่องราวในอดีตของมนุษย์หลายด้านให้สมบูรณ์ถูกต้องได้โดยลำพัง แต่ต้องพยายามหาข้อเท็จจริงใหม่ ๆ มาจากวิชาการสาขาอื่น ๆ เพราะตระหนักดีว่า อดีตหรือเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นและผ่านไป แล้วนั้น อดีตก็น้อมทั้งมรดกร่องรอยไว้ในรูปแบบต่าง ๆ หลายประการ เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปรากฏให้เห็นในหลักฐานหลายชนิด เช่น นิทานปรัมปรา ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ความเชื่อ ตำนาน จารึก เอกสารสิ่งพิมพ์หรือตัวเขียน เครื่องมือเครื่องใช้ โบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น เมื่อมีหลักฐานหลายชนิด หลายประเภท การที่จะทำความเข้าใจให้ได้ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริง นักประวัติศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชามาช่วยพิจารณาวิเคราะห์หลักฐาน เช่น นักโบราณคดี นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา นักธรณีวิทยา นักภูมิศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา เป็นต้น ความสมบูรณ์ของการศึกษาประวัติศาสตร์จึงขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของหลักฐานและความสามารถในการนำหลักฐานเหล่านั้นมาใช้วิชาประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญในฐานะเป็นแกนนำไปสู่ความเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์หลายด้าน ทำหน้าที่เชื่อมโยงวิชาการต่าง ๆ ให้ติดต่อกันสัมพันธ์กันได้ ดังที่ แฟรงค์จี วิลลิสตัน (Frank G. Williston) ได้ยกคำกล่าวของ จอร์จ เทรฟลอน (George Trevelyan) ซึ่งเปรียบเทียบประวัติศาสตร์ว่าเป็นเสมือนซีเมนต์ที่เชื่อมโยงการศึกษาทั้งหมดที่เกี่ยวกับธรรมชาติและคุณสมบัติของมนุษย์" (อ้างถึงในชาอูวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ 2527 : 103)

ความหมายดั้งเดิมของวิชาประวัติศาสตร์ ตั้งแต่สมัยกรีกโบราณที่เป็นเพียงการเรียนรู้ หรือการแสวงหาความรู้เพราะความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต การรู้จักแสวงหาทำให้พบร่องรอยของพฤติกรรมมนุษย์หลายด้านมากขึ้นและมีความแตกต่างกันจนต้องหาวิธีการเพื่อแสวงหาคำตอบให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นจริงเชื่อถือได้มากที่สุดและสามารถนำไปใช้ได้ ความหมายของวิชาประวัติศาสตร์จึงกว้างขวางออกไปมากตามขอบข่ายและคุณค่าความสำคัญของสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ดังที่มีผู้กล่าวถึงความหมายและคุณค่าของประวัติศาสตร์ไว้ที่สำคัญดังนี้

สืบแสง พรหมบุญ ได้สรุปความหมายอย่างกว้าง ๆ ของประวัติศาสตร์ไว้ 2 ประการคือ หมายถึง "ประสบการณ์ทั้งหมดในอดีตของมนุษย์ และหมายถึง การเขียนข้อเท็จจริงของเหตุการณ์และประสบการณ์ในอดีตที่นักประวัติศาสตร์เห็นว่ามีคุณค่าขึ้นมาใหม่โดยอาศัยการค้นคว้า การวิเคราะห์และการตีความจากหลักฐานที่ปวงที่มีอยู่" (อ้างถึงในสมาคมประวัติศาสตร์แห่งประเทศไทย 2523 : 21-22)

พรเพ็ญ อุ่นตระกูล (2527 : 141) สรุปขอบข่ายและความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ว่า "ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่สะท้อนถึงความคิดและความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์"

สมศักดิ์ ชูโต (2527 : 12-22) สรุปความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ว่า "ประวัติศาสตร์หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับมนุษย์และมีความสำคัญเป็นรากฐานสำคัญของวิชาการทุกสาขา"

แกมสุข นุ่มนนท์ (2527 : 25) ให้ความหมายประวัติศาสตร์ว่า "ประวัติศาสตร์หมายถึง การไต่สวนเข้าไปให้รู้ถึงความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีต"

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2527 : 65) อธิบายความหมายประวัติศาสตร์ว่า "ประวัติศาสตร์คือการศึกษาความเป็นมาของมนุษย์ชาติหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง ตั้งแต่อดีตปัจจุบันถึงอนาคตโดยอาศัยวิธีการบางประการที่เป็นที่รู้จักกันว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method)

วิชาประวัติศาสตร์จึงเป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ ปรัชญาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ทุกด้าน "วิชาประวัติศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทยขณะนั้นยังไม่เป็นที่น่าพอใจนักเพราะยังขาดความสนใจที่แท้จริง ขาดสถาบันที่จะสนับสนุนอย่างแท้จริง ขาดคำรับตำราที่จะช่วยประกอบในการศึกษาและที่สำคัญที่สุดก็คือ ขาดแนวทางและหลักการที่จะศึกษา" (ชาณุวิทย์ เกษตรศิริ และ สุธาติ สวัสดิศิริ, บรรณาธิการ 2527 : 6)

อริสโตเติล (Aristotle) ให้คำจำกัดความประวัติศาสตร์ว่า "คือการบอกกล่าวอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเรื่องราวปรากฏการณ์ธรรมชาติ" (อ้างถึงใน Louis Gottschalk, แปลโดย อธิมา พิทักษ์ไพโรจน์ 1969 : 41)

อี เอช คาร์ (E.H.Carr 1961 : 35) ให้ความเห็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ว่า "ประวัติศาสตร์คือเรื่องราวอันต่อเนื่องของการโต้ตอบกันระหว่างประวัติศาสตร์กับหลักฐานข้อเท็จจริง เป็นเรื่องราวก่อกำเนิดกันระหว่างปัจจุบันกับอดีตที่ไม่มีที่สิ้นสุด"

อาร์ จี คอลลิงวูด (R.G.Collingwood 1962 : 24) ให้ความหมายประวัติศาสตร์ว่า "ประวัติศาสตร์คือการค้นคว้าหาความรู้บางอย่างหนึ่งซึ่งมีที่มาจากคำว่า การสืบสวนหรือค้นคว้า"

เจ เบิร์กฮาร์ด (J.Burckhardt 1963 : 3) ให้ความหมายว่า "ประวัติศาสตร์คือการบันทึกซึ่งยุคหนึ่งสมัยหนึ่งเห็นคุณค่าควรจะจดจำอีกยุคหนึ่งสมัยหนึ่งไว้"

เอส ดับบลิว เอฟ ฮอลโลเวย์ (S.W.F.Holloway 1967 : 9) ให้ความหมายว่า "วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่กล่าวถึงเรื่องราวของมนุษย์ที่ผ่านมาแล้วมีหลักฐานอ้างอิงได้ การเรียนประวัติศาสตร์จึงเป็นการเรียนเรื่องราวเหตุการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวกับมนุษย์"

รอกินีย์ เอฟ เอลเลน (Rodney F.Allen 1967 : 291-293) กล่าวถึงเป้าหมายในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ว่า "คือการเรียนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์เรื่องราวที่คล้ายคลึงกัน"

โรเบิร์ต วี ดาเนียลส์ (Robert V.Daniels 1972:6) กล่าวว่า "ประวัติศาสตร์คือความทรงจำว่าด้วยประสบการณ์ของมนุษย์ ซึ่งถ้าหากถูกลืมหรือละเลย ก็เท่ากับว่า เราได้ยุติแนวทางอันบ่งชี้ว่าเราคือมนุษย์ หากไม่มีประวัติศาสตร์เสียแล้วเราจะไม่รู้เลยว่าเรคือใคร เป็นมาอย่างไร เหมือนคนเคราะห์ร้าย ตกอยู่ในภาวะมึนงง เสาะหาเอกลักษณ์ของตนอยู่ท่ามกลางความมืด"

ความสำคัญของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

การทำความเข้าใจประวัติศาสตร์นั้น พื้นฐานสำคัญประการหนึ่งคือ การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนให้นักเรียนได้รู้ความหมายและคุณค่าของวิชาประวัติศาสตร์ ตลอดจนได้รับการฝึกทักษะและวิธีการต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ ดังที่มีนักประวัติศาสตร์และนักการศึกษาหลายท่านเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

ธิดา สารเยา (2525 : 1) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ความพยายามที่จะทำความเข้าใจ ด้ยเหตุการณ์ที่มีความต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงเรื่องราวปัจจุบันรอบ ๆ ตัว นับได้ว่าเป็นการ ศึกษาประวัติศาสตร์ และถ้าเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์เฉพาะพื้นที่หรือเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัว ผู้ศึกษาแล้ว นั่นคือ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่จะทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น เพราะในการ ศึกษาประวัติศาสตร์นั้นถ้าดำเนินไปโดยการคำนึงถึงข้อมูลหลักฐานที่เป็นระดับเบื้องต้น คือเป็น ของพื้นบ้านพื้นเมือง จะทำให้เข้าใจเอกลักษณ์ของกลุ่มชน หรือสังคมที่เขาศึกษาได้ใกล้เคียงความ จริงมากกว่าการมองประวัติศาสตร์จากเบื้องบนหรือจากศูนย์กลางแห่งใดแห่งหนึ่ง

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือ เรื่องราวสำคัญในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ย่อมมีความสำคัญ เพราะชุมชนท้องถิ่นโดยอ้อมเป็นที่สะสมมรดกแห่งอดีตของมนุษย์ไว้มาก เป็นเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัว เราสามารถสัมผัสได้ การศึกษาให้เข้าใจเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวอ้อมเป็นรากฐานการเข้าใจ ประวัติศาสตร์ที่กว้างไกลออกไปคือ ประวัติศาสตร์ประเทศและโดยเฉพาะประวัติศาสตร์ ประเทศไทย

สมาคมประวัติศาสตร์แห่งประเทศไทย (2522 : 1) ได้กล่าวถึงการศึกษาค้นคว้า ประวัติศาสตร์ไทยในปัจจุบันไว้ว่า "การศึกษาประวัติศาสตร์ในประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะ แห่งการตื่นตัว ทั้งในด้านความพยายามแสวงหาหลักฐานเพิ่มขึ้น การตรวจสอบหลักฐานที่มีอยู่ แล้วเสียใหม่ การนำวิธีการใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์และตีความ มีการศึกษาเฉพาะ ประเด็นปัญหา ตลอดจนความสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่ง ถ้าได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้องจะช่วยสร้างความกระจ่างให้แก่ประวัติศาสตร์ไทยมากขึ้น"

ได้มีนักการศึกษาและนักประวัติศาสตร์หลายท่าน ชี้ให้เห็นถึงลักษณะและคุณค่าการ เรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

วิจิตร สิ้นสิริ (2523 : 1-6) กล่าวถึงข้อควรพิจารณาในการเรียนการสอนวิชา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3 เรื่อง คือ

1. ลักษณะที่สำคัญของวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์ของภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง หรือของ ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ อาจเป็นเรื่องราวตั้งแต่สมัยโบราณหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น

ในปัจจุบันเกี่ยวกับเรื่อง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา เป็นต้น เป็นเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวผู้ศึกษา เช่น ประวัติศาสตร์อีสาน ประวัติศาสตร์ลานนาไทยก็เป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เมื่อเปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ไทยทั้งหมด อาจมีเรื่องราวเกี่ยวกับอาณาจักรโบราณ โบราณคดี โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวรรณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี บุคคลสำคัญ เป็นเรื่องราวความสำคัญตั้งแต่อดีตและเกี่ยวข้องกับปัจจุบัน

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นมีลักษณะ เป็นการศึกษาเชิงสมัครเล่น เสียเป็นส่วนมาก และผู้ศึกษาก็เป็นนักประวัติศาสตร์สมัครเล่น แต่การศึกษาดังกล่าวเป็นรากฐานสำคัญของประวัติศาสตร์ประเทศ ทั้งนี้เพราะหลักฐานหลายประการที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ของประเทศได้มาจากการสำรวจศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สำหรับนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสมัครเล่นจะเป็นใครก็ได้ เช่น พระ ครู ศิลปิน กำนัน พ่อค้า ชาวบ้านทั่วไป บุคคลเหล่านี้มักมีเอกสารหลักฐานที่ตนสนใจอยู่แล้วในครอบครองและมีใจรักประวัติศาสตร์ จึงมีแรงจูงใจสูงพอที่จะถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษา เพื่อมิให้ความรู้ดังกล่าวสูญหายไป

2. คุณค่าของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2.1 เป็นสนามทดลองการเขียนและการศึกษาประวัติศาสตร์ของนักประวัติศาสตร์สมัครเล่นและเตรียมนักประวัติศาสตร์ที่สามารถในอนาคต

2.2 ช่วยส่งเสริมทักษะการพิจารณาข้อมูล หลักฐานชั้นต้นใกล้ตัว

2.3 ช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะและวิธีการทางประวัติศาสตร์

2.4 ส่งเสริมแรงจูงใจ ใฝ่รู้ ความสนใจของผู้ศึกษาประวัติศาสตร์

2.5 ส่งเสริมพัฒนาทักษะในการศึกษาประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ วิพากษ์

ไตร่ตรอง และแบบวิทยาศาสตร์

2.6 สนับสนุนแนวความคิดในการศึกษาประวัติศาสตร์เชิงสหวิทยาการ โดยอาศัยวิธีการค้นพบ สืบสวนสอบสวนการบุกเบิกสำรวจ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ

2.7 ช่วยส่งเสริมปลูกฝัง ความรัก ความภูมิใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของในมรดกวัฒนธรรมและท้องถิ่นของตน

2.8 ช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจ มีชีวิตชีวาและมีความหมาย เพราะนักเรียนได้เรียนสิ่งใกล้ตัวที่มีข้อเท็จจริงหลักฐานให้เห็นชัดเจน

3. เทคนิคกิจกรรมที่พึงใช้ได้ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 - 3.1 การออกไปรวบรวมข้อมูล หลักฐาน วัสดุสิ่งของต่าง ๆ
 - 3.2 การจัดทัศนศึกษาเมืองเก่า แหล่งชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์
 - 3.3 การสำรวจ สัมภาษณ์ การขุดค้น การฝึกภาคสนาม
 - 3.4 เชิญวิทยากรมาพูด และสัมภาษณ์
 - 3.5 การเข้าร่วมกิจกรรม สังคม วัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่น
 - 3.6 การให้รวบรวมรายชื่อหนังสือ เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 - 3.7 การจัดกลุ่มพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูล หลักฐาน
 - 3.8 การให้อ่านตำรา เอกสารและหนังสือประกอบหลายชนิด
 - 3.9 การซักถามปัญหา
 - 3.10 การประชุมทางวิชาการ การสัมมนาปัญหา อภิปราย โต้แย้ง
 - 3.11 การอ่านการใช้ การวิเคราะห์และการทำแผนที่ แผนผัง แผนภูมิ กราฟ
 - 3.12 การรายงาน และการวิจัยของผู้เรียน
 - 3.13 การสาธิตดนตรี ละคร การแสดงบทบาทต่าง ๆ
 - 3.14 คู่มือไลต์ ภาพยนตร์ ฟิล์มสตริป ภาพ รวมทั้งการวิเคราะห์
 - 3.15 การจัดรายการ วิทยุ โทรทัศน์
 - 3.16 การสร้าง สถานการณ์จำลอง การแก้ปัญหา
 - 3.17 การจัดนิทรรศการ ผลงาน สิ่งของ
 - 3.18 การรวบรวมข่าว หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร รูปภาพ

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2529 : 50-57) เสนอแนะจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ในบทความเรื่อง "สถานะและบทบาทของวิชาประวัติศาสตร์ที่ควรจะเป็นในการศึกษาของชาติ" ในหนังสือ บ้านกับเมือง โดยสรุปว่า การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ควรเป็นการเรียนประวัติศาสตร์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมด้วย มิใช่เน้นให้รู้และเข้าใจ สังคมโลก และสังคมไทย ตามหลักสูตรและตำราเรียนปัจจุบัน เพราะวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาเพื่ออนาคตด้วย มิใช่ว่าด้วยอดีตและปัจจุบันเท่านั้นจึงได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร และวิธีการสอนวิชาประวัติศาสตร์ที่สำคัญไว้บางประการดังนี้

1. ควรเพิ่มวิชาประวัติศาสตร์เทคโนโลยีประวัติศาสตร์ธุรกิจไทย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และชาวบ้านไทย ฯลฯ โดยอธิบายถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและชาวบ้านไทยเพื่อค้นหา พื้นฟู และพัฒนาประวัติศาสตร์ของชุมชน พัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น

2. วิธีการสอนควรเพิ่มวิธีการศึกษาชีวิตจริง ๆ สัมผัสชีวิตและสิ่งถาวรทางวัฒนธรรมจริง ๆ ไม่ใช่จากการฟังบรรยายของครูหรือการท่องจำตามที่เข้าใจกันมาผิด ๆ ว่าประวัติศาสตร์คือวิชาท่องจำ จะต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่เป็นว่า ประวัติศาสตร์คือการศึกษาชีวิต จึงควรมีการนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ ชมสถานที่ สิ่งของ และพบบุคคลในอาชีพต่าง ๆ แล้วนำมาอภิปรายสรุปในห้องเรียน

3. ควรมีการเน้นการศึกษาปรัชญาประวัติศาสตร์ เพราะวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์นั้นหลักฐานประวัติศาสตร์มีความสำคัญมาก เกี่ยวกับการสร้างระบบความคิดและการวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ที่จะได้รับการยอมรับมากขึ้น

4. ควรใช้วิชาประวัติศาสตร์เป็นแกนกลางของการสอนวิชาสังคมศึกษา จัดวิชาอื่นเป็นวิชาเสริมและโยงให้สัมพันธ์กับวิชาประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะวิชาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์นั้นเห็นชัดว่า ถ้าไม่เกาะไปกับประวัติศาสตร์ก็จะล่องลอยเป็นเพียงนามธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตในสังคม ไม่ชวนให้นักเรียนศึกษาติดตาม ไม่ทำให้เห็นเป็นเรื่องจริงจังกว้างไกลตัว

โรเบิร์ต ดัช (Robert Douch 1970 : 105-113) กล่าวถึงความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ในการศึกษาและการสอนประวัติศาสตร์ด้วยการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในบทความเรื่อง "Local History" สรุปสาระสำคัญได้ว่าการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเริ่มแพร่หลายในอังกฤษตั้งแต่สิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ทั้งในระดับประถม มัธยม และมหาวิทยาลัยเป็นความสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เหตุผลในการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนั้นก็แตกต่างกันออกไปตามความเชื่อ เช่น เชื่อว่าข้อเท็จจริงในท้องถิ่นจะช่วยให้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์แห่งชาติ หรือเป็นการศึกษาเพียงให้รู้ถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในถิ่นนั้น กับลักษณะทางธรรมชาติหรือสิ่งอันบอกถึงการกระทำของมนุษย์ในท้องถิ่นนั้น จึงเริ่มมีการศึกษาสำรวจและค้นหาวิธีการศึกษาที่ถูกต้อง เมื่อวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์

ท้องถิ่น เริ่มแพร่หลายครูและผู้สนใจประวัติศาสตร์จะต้องเรียนรู้ความหมายอันแท้จริงของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป้าหมายหลักในการให้เด็กเรียนประวัติศาสตร์นั้นต้องการให้เรียนรู้ความเป็นมาและสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับปัจจุบัน ถ้าครูให้การสนับสนุนอย่างถูกต้องจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำวิธีการไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะในท้องถิ่นมีแหล่งความรู้อย่างมากมายสำหรับให้ค้นคว้าและสามารถนำมารวบรวมไว้เป็นพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ทำอย่างไรการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงจะบรรลุความมุ่งหมายนั้น โรงเรียนหรือครูจะต้องยอมรับในคุณค่า ความสำคัญของประวัติศาสตร์ ศึกษาวิธีการแสวงหาความรู้ สร้างความสัมพันธ์กับสถาบัน หน่วยงานและบุคคลอื่นเป็นแหล่งของความรู้เพื่อขอความร่วมมือ การให้นักเรียนศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นนั้น ควรให้ศึกษาเรื่องอะไรก็ได้ที่นักเรียนสนใจและอยู่ใกล้ตัวนักเรียนที่สุดและสิ่งนั้นจะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวกว้างขวางออกไปตามลำพัง ผลจากการศึกษาที่ได้ควรนำมาพิจารณาหรือวิเคราะห์ด้วยวิธีการที่ถูกต้องจนถึงระดับการสรุป โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา แล้วมีการจัดบันทึกรวบรวมไว้เป็นหลักฐานเพื่อการศึกษาต่อไป

ซี พี ฮิลล์ (C.P.Hill 1970 : 11-58) ให้คำแนะนำในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สรุปได้ว่า สามารถทำได้ตั้งแต่หลักสูตรเด็กเล็ก โดยให้ใช้ขั้นตอนแรก ๆ ของการศึกษาประวัติศาสตร์ เริ่มจากเนื้อเรื่องที่ใกล้ตัวที่สามารถสัมผัสได้เห็นได้ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวของตน การเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์สำคัญในท้องถิ่น หมู่บ้าน ตำบล ความเป็นมาของสถานที่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น ถ้าการสอนประวัติศาสตร์เป็นการสอนอดีต อดีตที่ใกล้ตัวที่สุดคือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นและสามารถจัดหลักสูตรให้มีการเรียนการสอนได้ โดยให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนตามลำดับ

ดาเนียล แอล.แวน ลูแวน (Daniel L.Van Leuvan 1971 : 247-248) กล่าวถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในบทความเรื่อง "Local History Aids the Teaching of American History." สรุปได้ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่มากมายในท้องถิ่นนั้น ท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งข้อมูลทาง

ประวัติศาสตร์และสามารถนำการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปใช้ได้โดยตรงกับโรงเรียนมัธยมศึกษา การศึกษาหลักฐานเบื้องต้นจากท้องถิ่นจะช่วยทำให้การศึกษาจากตำราได้ข้อเท็จจริงชัดเจนขึ้น เรื่องราวที่มีปรากฏอยู่ในท้องถิ่นของผู้เรียนมีหลายด้านซึ่งสามารถจะทำการศึกษาค้นคว้าได้ เช่น การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน พัฒนาการของชุมชน การเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์สำคัญ วัฒนธรรมประเพณี วิวัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นต้น การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะมีผลต่อการทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของประเทศ (อเมริกา) ชัดเจนเพิ่มขึ้น ยิ่งมีการศึกษาค้นคว้าเรื่องของท้องถิ่นมากเท่าใด การค้นพบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก็จะมีเพิ่มมากขึ้น มีความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนมากขึ้น เนื่องจากว่าท้องถิ่นใด ๆ ก็เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ประเทศอเมริกา การศึกษาค้นคว้าจะพบหลักฐานเกี่ยวกับความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐาน เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ขนบธรรมเนียมประเพณีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นอื่น การสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงช่วยให้การสอนประวัติศาสตร์อเมริกาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเกิดผลดียิ่งขึ้นด้วย

โทมัส เชีฟรอนท์ โอลสัน (Thomas Chevront Olson 1972 : 116-118) กล่าวถึง การทำให้วิชาประวัติศาสตร์มีชีวิตชีวาในชั้นเรียน ในบทความเรื่อง "Making History Live In The Classroom" สรุปสาระได้ว่า เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์ในอดีตได้คิดและได้ทำขึ้นก็คือสิ่งที่เป็ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ชาติในสมัยปัจจุบัน ถ้าการสอนประวัติศาสตร์ในชั้นเรียนมุ่งเน้นจะให้เรียนรู้และเกิดความรู้สึกจำต่อสิ่งที่ผ่านไปแล้วโดยไม่คำนึงถึงว่าสิ่งนั้นคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมจึงเกิด และมีผลสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันอย่างไรนั้น การเรียนการสอนนั้นก็น่าจะเบื่อหน่ายดูไม่มีชีวิตชีวา แต่ครูสามารถจะทำให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีชีวิตชีวาสนุกสนานน่าสนใจได้ โดยครูต้องมีการเตรียมการสอนที่เหมาะสมหลายวิธีเป็นอย่างดี อาจเป็นการสร้างสถานการณ์จำลองให้ทดลองปฏิบัติเพื่อวิเคราะห์หาความเป็นจริง การรวบรวมคำถามให้นักเรียนสามารถตั้งประเด็นปัญหา ตั้งสมมติฐานได้ ให้ช่วยกันรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาอภิปรายวิเคราะห์จนสามารถสรุปหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูต้องเตรียมปัญหาอย่างดีมาสำหรับใช้กับนักเรียนโดยชี้แนะวิธีการหาความรู้ ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะวิธีการแสวงหาความรู้จะทำให้บทเรียนประวัติศาสตร์นั้นเป็นที่น่าสนใจและจะช่วยให้นักเรียนอยากจะเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและกว้างขวางมากขึ้นตามลำดับ

เลียมาร์ต เอช คลาร์ก (Leonard H. Clark 1973 : 179) กล่าวถึง
จุดมุ่งหมายและเป้าหมายการสอนประวัติศาสตร์ ในบทความเรื่อง "Teaching Social
Studies In Secondary Schools : A Handbook โดยสรุปที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความคิดทางประวัติศาสตร์ รู้จักใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างของประวัติศาสตร์ เป็นการนำอดีตมาศึกษาเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน
และอนาคต
2. เพื่อให้นักเรียนมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณและรู้จักการใช้เหตุผลในการ
วิเคราะห์และตัดสินใจ
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและรู้จักใช้
ความรู้ในอดีต เพื่อที่จะทำให้เข้าใจปัจจุบันและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้
4. เพื่อให้เข้าใจว่าวิชาประวัติศาสตร์คือสถานภาพของทุกสิ่งในปัจจุบันอันสืบเนื่อง
มาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตกำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันและมีอิทธิพลต่ออนาคต
5. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขจากกิจกรรมในการเรียนประวัติศาสตร์ ถ้าการ
สอนวิชาประวัติศาสตร์ทำให้นักเรียนเกิดความรักในวิชานี้ได้ก็ถือเป็นความสำเร็จในการสอนของ
ครูด้วย
6. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกับสิ่งที่เป็นความรู้ทางประวัติศาสตร์ ข้อมูล
ต่าง ๆ ในวิชาประวัติศาสตร์มีคุณค่าอย่างมาก จะได้สามารถใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในการหา
ข้อเท็จจริง

เอส เค คอชซาร์ (S.K. Kochhar 1976 : 50-56) กล่าวถึงประวัติศาสตร์
ท้องถิ่น (Local History) ในหนังสือ "The Teaching of History." ว่า
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นสาขาหนึ่งของการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องราวของภูมิภาค
ใดภูมิภาคหนึ่งหรือชุมชนท้องถิ่นหนึ่ง การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีความสำคัญถ้าได้ทำการ
ศึกษาอย่างจริงจังอย่างถูกวิธีและไม่โน้มเอียงไปตามความคิดเห็นที่เป็นอคติแล้ว จะเป็น
ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างมาก ประโยชน์อันสูงสุดที่จะได้รับจากการนำเอา
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาช่วยในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยให้การสอนประวัติศาสตร์น่าสนใจขึ้น
2. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยขยายความรู้ประวัติศาสตร์ทั่ว ๆ ไปให้ชัดเจนขึ้น
3. การศึกษาการอพยพของประชากรทำให้ได้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อประวัติศาสตร์
มาก
4. การศึกษาติดตามประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและเรื่องราวในอดีตไม่ว่าสมัยใดจะเป็น
แรงกระตุ้นให้ครู ใฝ่หาความรู้ยิ่งขึ้น
5. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะทำให้นักเรียนเกิดการยอมรับนับถือในวัฒนธรรมและ
ประเพณีของท้องถิ่น
6. ธรรมเนียมประเพณีที่ไม่ดีและล้าหลังจะเป็นสิ่งกระตุ้นยั่วยุให้บุคคลต่อต้านหาทาง
ปรับปรุงให้เหมาะสม
7. การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะทำให้คนเรามีความเห็นใจ เข้าใจต่อความ
ยากจนและความมกพร่องต่าง ๆ ของท้องถิ่น
8. การละเล่นพื้นเมืองในท้องถิ่นทำให้เกิดความประทับใจ
9. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาและเกิดความสัมพันธ์ทางวิทยาศาสตร์
ยิ่งขึ้น
10. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะเป็นแนวทางในการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้มาก
11. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยให้เข้าใจในชีวิตที่ผ่านมาของบรรพบุรุษตลอดจนเหตุการณ์
ต่าง ๆ ในท้องถิ่น

บี. ดี. ซี แลบบเบตต์ (B.D.C. Labbett 1979 : 62-64) กล่าวถึงคุณค่าและ
วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในบทความเรื่อง "Local History In the Classroom"
สรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนและสามารถที่จะฝึกฝนให้นักเรียน
รู้จักการศึกษาค้นคว้า เรื่องของท้องถิ่นด้วยตนเองได้ โดยเริ่มตั้งแต่การหัดเขียนประวัติศาสตร์ใน
ชั้นเรียน วิธีการศึกษาที่เสนอโครงการวิธีหนึ่งคือการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ครูจัดทำเอกสาร
อันเป็นข้อมูลสำหรับการค้นคว้าให้ กำหนดเวลาให้นักเรียนทำ โดยตั้งประเด็นปัญหาขึ้นมาให้
ค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร จากเอกสารที่กำหนดให้นักเรียนสามารถใช้ตอบคำถามได้มากน้อย

เรียงโต และมีคำถามในบ้างที่ไม่สามารถหาคำตอบได้จากเอกสารที่กำหนดให้ สิ่งที่น่าเรียน
 ไม่สามารถหาคำตอบได้ในชั้นเรียนหรือมีข้อมูลไม่เพียงพอ นักเรียนจะต้องค้นคว้าที่อื่นต่อไป
 นักเรียนจะต้องได้รับการฝึกให้รู้จักการเลือกสรรเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหา รู้จักการวิเคราะห์
 วิพากษ์ ประเมินค่าหลักฐานจนสามารถสรุปข้อเท็จจริงด้วยตนเอง แล้วเขียนเป็นรายงาน
 นำเสนอได้ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในชั้นเรียนจึงเป็นจุดเริ่มต้นในการออกแสวงหา
 ความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลที่ปรากฏในท้องถิ่น วิธีการศึกษาเช่นนี้เป็นวิธีการทาง
 ประวัติศาสตร์ที่นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการนำนักเรียนออก
 ไปสู่ชุมชนท้องถิ่นด้วยการสำรวจ ค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ ตามที่มีปรากฏในหลักฐานในแหล่งชุมชน
 ผลที่ได้จะสามารถรวบรวมเป็นพิพิธภัณฑ์หรือเป็นห้องสมุดทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้นได้ด้วย

ไมรอน มาร์ตี (Myron Marty 1983 : 10-13) กล่าวถึงความสำคัญของ
 การสอนประวัติศาสตร์ ในบทความเรื่อง "What Do You Teach When You Teach
 History" สรุปได้ว่าการสอนประวัติศาสตร์คือการสอนถึงเรื่องราวอันเป็นผลจากพฤติกรรม
 ของมนุษย์ที่ผ่านมาเป็นอดีตที่มนุษย์ได้สร้างสมขึ้นและคงสืบเนื่องมาจนถึงพฤติกรรมของมนุษย์
 ปัจจุบัน อดีตของมนุษย์จึงเป็นส่วนหนึ่งของปัจจุบันที่มนุษย์ได้ประสบอยู่ในการสอนประวัติศาสตร์
 ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและยอมรับในคุณค่าของวิชาประวัติศาสตร์ การสร้าง
 ความอยากรู้อยากเห็นด้วยปัญหา ชี้แนะวิธีการแสวงหาความรู้ให้สามารถประเมินค่าหลักฐานและ
 ข้อเท็จจริงจนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ขึ้นมาได้ด้วยตนเองในที่สุด ขั้นตอนของ
 วิธีการเหล่านี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการฟังคำบรรยายในห้องเรียนหรืออ่านจากตำราเรียนเท่านั้น
 แต่ต้องมีการฝึกปฏิบัติทั้งในห้องเรียนและนอกโรงเรียนด้วยขบวนการสอนหลายอย่างที่เหมาะสม
 จนผู้เรียนเกิดทักษะและเกิดความเชื่อมั่นในตนเองเมื่อจะนำไปใช้ การสอนประวัติศาสตร์ที่ถูก
 ต้องจึงเป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

การจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียนหรือสถาบันการ
 ศึกษาในระดับต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นเพื่อสร้างพื้นฐานสนับสนุนความเข้าใจในท้องถิ่นของตน
 มีความสำนึกในปัญหาความรับผิดชอบของตนต่อท้องถิ่น รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้และสามารถ
 แก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ ดังที่ คัมบลิว อี เทตส์ (W.E. Tate 1967 : 75-84) ได้

กล่าวถึงความมุ่งหมายและคุณค่าการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียนไว้ว่า "เพื่อปลูกฝังความรัก ความภูมิใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของในมรดกวัฒนธรรมและท้องถิ่นของตน นักเรียนได้เรียนสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว มีข้อเท็จจริงหลักฐานให้เห็นชัดเจนทำให้บทเรียนน่าสนใจและมี ความหมายสำหรับตนและที่สำคัญก็คือ เพื่อฝึกทักษะวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการอันเหมาะสมจนสามารถนำไปใช้ได้"

การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในวิทยาลัยครูนั้น เมื่อวิเคราะห์ดูในหลักสูตร ระดับปริญญาตรีของสภาการฝึกหัดครู ฉบับ พ.ศ. 2524 จะพบว่า รายวิชาส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์แห่งชาติคือ ประวัติศาสตร์ของประเทศในภูมิภาคสำคัญของโลก รวมทั้ง รายวิชาประวัติศาสตร์ประเทศไทย และอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศไทยคือ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วย ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์โลก ดังเช่น นคร พันธุ์รงค์ (2521 : 3) ได้กล่าวว่า "ประวัติศาสตร์ทั้งหมดเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพียงแต่ให้มีการเปรียบเทียบกับขอบเขตที่ใหญ่กว่าเท่านั้น" หลักสูตรระดับปริญญาตรี สภาการฝึกหัดครู ฉบับ 2524 ได้กำหนดให้มีรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยเฉพาะคือ ประวัติศาสตร์ 412 โดยกำหนดขอบข่ายการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาคือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในสมัยต่าง ๆ รวมทั้งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น อิทธิพลของอารยธรรมต่าง ๆ ที่มีต่อท้องถิ่น โดยจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของสถาบันการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ เพื่อศึกษาแนวคิดและข้อค้นพบเป็นแนวทางของการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

ภิญญา ตันพิทยกุล (2515 : 64-70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการสอนประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2" "มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขอบเขตและทักษะการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน มาประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.ศ.2) ของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดนครหลวง

กรุงเทพมหานครและเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและนครหลวงกรุงเทพมหานคร โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดนครหลวงกรุงเทพมหานครรวม 10 โรงเรียน เป็นครูจำนวน 28 คน นักเรียน 277 คน รวมตัวอย่างประชากร 305 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และค่าชี้ผลการวิจัยพบว่าครูทุกคนเคยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนบางแห่งเพื่อประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย แหล่งความรู้ชุมชนที่ครูใช้มากที่สุดคือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ โบราณวัตถุ แหล่งความรู้ที่ใช้น้อยที่สุดคือ วิทยากรและโทรทัศน์ วิธีที่ครูส่วนใหญ่ใช้คือ การให้นักเรียนออกไปค้นคว้าจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม แนะนำให้นักเรียนไปฟังปาฐกถาหรืออภิปรายรวมทั้งการแนะหรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน วิธีที่ครูใช้น้อยที่สุดในการนำเอาแหล่งความรู้ชุมชนมาสู่โรงเรียนคือ การแนะนำให้นักเรียนไปซักถามผู้ปกครองและการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง ปัญหาและอุปสรรคที่ครูไม่ค่อยใช้วิธีการจัดทัศนศึกษาก็คือ ความปลอดภัยของนักเรียนในด้านพาหนะการเดินทาง และไม่มีค่าใช้จ่ายและชั่วโมงพิเศษสำหรับเชิญวิทยากร และครูส่วนมากสนใจที่จะใช้แหล่งความรู้ในชุมชนและนักเรียนสนใจในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนภายใต้การนำของครูและจากการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนปรากฏว่าเรียนได้ดีขึ้นและมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูงขึ้นเมื่อครูให้นำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาช่วยในการสอน ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้ครูสังคมนาการสำรวจแหล่งความรู้ในชุมชนของตน และศึกษาวิธีการใช้ให้เข้าใจเพื่อประโยชน์ในการนำมาใช้อย่างจริงจังตามความต้องการ และความสามารถของนักเรียนรวมทั้งควรมีการติดตามผลหลังการใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอน

สุรัชย์ ประเสริฐสรวย (2515 : 45-48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพของการศึกษานอกสถานที่ประกอบการสอนสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการศึกษานอกสถานที่ประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย(ป.5,6,7) โดยเปรียบเทียบจากนักเรียนที่สอนด้วยการใช้การศึกษานอกสถานที่ที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียน กับนักเรียนที่สอนในชั้นเรียนตามปกติ โดยการแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มจากคะแนนการสอบซ่อมกลางปี 2514 วิชาสังคมศึกษากลุ่มละ 80 คน รวม 3 ชั้น

กลุ่มตัวอย่างประชากร 240 คน กำหนดให้กลุ่มหนึ่งเรียนในชั้นอย่างเดียว อีกกลุ่มหนึ่งพาไปศึกษาออกสถานที่ภายหลังจากการเรียนในชั้นแล้วโดยใช้บทเรียนเดียวกันหลังจากการสอนแต่ละครั้งมีการทดสอบ และต่อจากนั้นอีก 15 วัน นำเอาข้อทดสอบเดิมไปทดสอบกับนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการใช้การศึกษาออกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลายมีประสิทธิภาพดีกว่าผลการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนในชั้นเรียนแต่เพียงอย่างเดียวไม่ว่าการสอนนั้นจะผ่านมาเป็นเวลาเท่าใดก็ตาม

ลดาวัลย์ มาลชะวงศ์ (2516 : 74-98) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาถึงสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ในด้านสภาพและปัญหาทั่วไปจากอาจารย์ผู้สอน ศึกษาการใช้ประโยชน์จากแหล่งวัสดุและชุมชน หรือสถานที่ที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือที่ใกล้เคียงว่านำมาใช้ประโยชน์ในการสอนมากน้อยเพียงใด เพื่อรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ในสถาบันฝึกหัดครู เสนอแนะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงการสอนวิชาประวัติศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อถามกลุ่มตัวอย่างประชากรคือ อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ในสถาบันฝึกหัดครูทั่วประเทศ 25 แห่ง 98 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ลำดับความสำคัญ นำเสนอผลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า ข้อบกพร่องที่อาจารย์ผู้สอนเสนอมากที่สุด คือทุกวิชากำหนดเนื้อหาให้เรียนมากเกินไปไม่สมดุลกับเวลาเรียน อาจารย์มีความเห็นว่าคุณสมบัติของนักศึกษาที่จะเรียนวิชาประวัติศาสตร์ควรเป็นผู้มีความสามารถคิดได้อย่างมีเหตุผลชอบการค้นคว้าเกี่ยวกับความจริงต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องมีสติปัญญาเฉียบแหลม แต่ต้องชอบค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอซึ่งตรงกับลักษณะและธรรมชาติของวิชาประวัติศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสนใจและเห็นความสำคัญของการเรียนวิชาประวัติศาสตร์พอสมควร ส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชาเอกสังคมศึกษาด้วยเหตุผลเพราะไม่สามารถจะเรียนวิชาอื่นได้ ที่เรียนเพราะสนใจจริง ๆ มีส่วนน้อย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจต่ออาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ไว้ว่า ผู้สอนควรเข้าใจถึงลักษณะและธรรมชาติของวิชา

ประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง เพื่อที่จะสอนวิชาประวัติศาสตร์ให้เหมาะสม ตามหลักการผู้สอนประวัติศาสตร์ควรจะรักและศรัทธาในวิชาประวัติศาสตร์ วิธีการสอนประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องคือสอนให้นักศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบโดยใช้หลักวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ การรู้จักเลือกใช้อุปกรณ์การสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละตอนจะทำให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนและเห็นความสำคัญของวิชาอย่างแท้จริง

รัชมี สาทรักษ์ (2516 : 78-84) ทำการวิจัยเรื่อง "โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษา ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารโปรแกรม บทบาทของครูและปัญหา ในการดำเนินการสอนตามโปรแกรมเกี่ยวกับวิธีสอนการใช้อุปกรณ์ การจัดกิจกรรม การติดตามผลและการวัดผล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าหมวดและอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคม จำนวน 96 คน ในวิทยาลัยครู 7 แห่ง ในกรุงเทพมหานครวิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดเป็นค่าร้อยละ หากค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบายผลการวิจัยสรุปได้ว่า อาจารย์มีการวางโปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษาร่วมกันทุกภาคเรียน โดยยึดถือเอาเอกสารแนะแนวหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครูเป็นหลักอาจารย์ส่วนใหญ่ได้เตรียมการสอนอย่างดี ขาดแหล่งค้นคว้าหนังสือ เอกสารตำรา อุปกรณ์ไม่เพียงพอ วิธีสอนที่ใช้เสมอ คือ การบรรยายอภิปรายประกอบการซักถาม ให้นักศึกษาทำรายงาน วิทยาลัยต่าง ๆ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบของชุมนุมและชมรมโดยให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมมีประโยชน์มากแต่ทำยังไม่ได้เต็มที่ อาจารย์สังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังต้องการความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับวิธีสอน ความรู้ในเนื้อหาวิชาความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิชาการ วิธีสร้างและการใช้อุปกรณ์และวิธีการวัดผล

สมประสงค์ น่วมบุญลือ (2516 : 291-299) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจปัญหาในการสอนวิชาสังคมศึกษา ด้านตัวอาจารย์ วิธีสอน อุปกรณ์การสอน กิจกรรม

ประกอบการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดผล เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ปริมาณและชนิดของปัญหาระหว่างสถาบันฝึกหัดครู ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยได้ส่งแบบ สอบถามไปยังอาจารย์สังคมนาที่สอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง จำนวน 240 คน และนักศึกษาจำนวน 500 คน จากวิทยาลัยครู 25 แห่ง ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ ด้านการสอน อาจารย์ ส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรและเวลาเรียนไม่สมดุลกัน อาจารย์ส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ให้มีการค้นคว้าซักถามโดยยึดเนื้อหาในหลักสูตรเป็นสำคัญ เนื้อหาวิชา มีมากเกินไปที่จะจัดกิจกรรมให้เหมาะสมได้ กิจกรรมที่ให้นักศึกษาทำมากคือ เก็บรวบรวมประมวล ข่าว ภาพ วัตถุ การทำรายงานส่ง การวัดผลมักใช้ข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัยปนกันและ ประเมินผลจากการทำรายงาน

สิริวรรณ สุวรรณอาภา (2517 : 123-140) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอน วิชาประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษาปัญหาสำคัญของ การสอนประวัติศาสตร์ไทยในด้านอุปกรณ์การสอน และการวัดผลซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันโดยใช้แบบ สอบถาม 2 ชุด เพื่อใช้กับครูสังคมนา 57 คน และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 480 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 10 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิธีการสอนยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรเพราะครูส่วน ใหญ่ใช้วิธีการบรรยายตามเนื้อหาวิชา แม้ว่าจะยกปัญหาหรือหัวข้อที่สำคัญ ๆ มาอธิบายเพิ่มเติม ก็ตาม นักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสแสดงความคิดเห็นการสอนมีอุปสรรคเนื่องจากอุปกรณ์มีน้อยเพราะ ขาดงบประมาณ เวลาสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่ครูและ นักเรียนเห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมมากก็ตามในด้าน การวัดผลวิชาประวัติศาสตร์ไทยนั้น พบว่าครูผู้สอนใช้ข้อทดสอบแบบปรนัยและอัตนัยควบคู่กันไป แต่ทั้งครูและนักเรียนเสนอแนะว่า ควรใช้วิธีการวัดผลแบบอื่น ๆ เพิ่มเติมไม่ควรเน้นในด้านความจำอย่างเดียว

ประหยัด สายวิเชียร (2518 : 51-59) ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์ ของแหล่งชุมชนประกอบการสอนสังคมนาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัด เชียงใหม่" วัดดูประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ของแหล่งความรู้ชุมชนประกอบการ สอนสังคมนาในชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น คือขอบเขตลักษณะการใช้ ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ

ครูนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งความรู้ชุมชนผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จากนักเรียน 300 คน ครูสอนวิชาสังคมศึกษา 30 คน และเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งความรู้ชุมชน 10 คน โดยการสุ่มแบบง่ายนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นอัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอผลในรูปตารางประกอบการอธิบายซึ่งผลการวิจัยที่สำคัญได้ว่าครูและนักเรียนทุกคนเคยใช้แหล่งความรู้ชุมชนบางแหล่ง เพื่อประกอบการเรียนการสอนสังคมศึกษาประเภทของแหล่งความรู้ชุมชนที่ครูและนักเรียนนิยมใช้มากที่สุดคือ สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และภาพยนตร์ วิธีการที่ครูและนักเรียนใช้แหล่งความรู้ชุมชนมากที่สุด คือ การไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากความรู้อื่น วิธีการที่ใช้น้อยคือการไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน ปัญหาและอุปสรรคที่ครูและนักเรียนพบมากคือจำนวนนักเรียนมาก ครูไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับเตรียมงาน ครูและนักเรียนมีความเห็นพ้องกันว่าแหล่งความรู้ชุมชนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามากเพราะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ตรง และกว้างขวางยิ่งขึ้นและผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรจัดให้มีการอบรมครูและมีคู่มือครูเกี่ยวกับการใช้แหล่งความรู้ชุมชนออกเผยแพร่ทางโรงเรียนควรจัดทัศนศึกษา จัดอภิปราย หรือมีการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้มากขึ้น

ทัศนีย์ เรื่องธรรม (2519 : 62-75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาในด้านหลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์ประกอบการสอน กิจกรรมประกอบการสอน การวัดผลและความต้องการความช่วยเหลือในการสอนวิชาสังคมศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเสนอนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ในวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรและประมวลการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ศึกษา กรมการฝึกหัดครู เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่สร้างเพื่อถามกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งได้แก่อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูภาคเหนือ 5 แห่ง จำนวน 79 คน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์สังคมศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นปริญญาตรี และสอนสังคมศึกษาเพราะใจรักหรือเนื่องจากการฝึกฝนมาทางนี้

โดยตรง วิทยาลัยส่วนใหญ่มีการเตรียมโปรแกรมสังคมนาฬิกาโดยหัวหน้าหมวดวิชาพร้อมกับ
 อาจารย์ผู้สอน หัวหน้าหมวดวิชาสังคมนาฬิกาส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนคือ
 วิทยาลัยส่วนใหญ่มีวิธีการติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์โดยการประชุมอาจารย์ในหมวด
 เสมอ และพิจารณาอาจารย์เข้าทำการสอนโดยถือสายวิชาที่สอบบรรจุได้เป็นเกณฑ์ อาจารย์
 ส่วนใหญ่เตรียมการสอนอย่างดีโดยยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ วิธีการสอนที่อาจารย์สังคมนาฬิกาใช้อยู่
 เสมอคือการบรรยาย และการเปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้า ส่วนวิธีสอนที่อาจารย์สังคมนาฬิกา
 ใช้น้อยมากหรือไม่เคยใช้เลยได้แก่ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การสอนโดยให้นักศึกษาแสดง
 บทบาทการสอนโดยการสร้างสถานการณ์จำลอง และการพานักศึกษาไปศึกษานอกสถานที่พิจารณา
 ประกอบการเรียน ที่อาจารย์สังคมนาฬิกาปฏิบัติมากที่สุดคือ การให้นักศึกษาค้นคว้าทำรายงานงาน
 เป็นกลุ่มหรือรายบุคคล และยังได้แสดงความคิดเห็นว่างานหนังสือและอุปกรณ์การสอนในสาย
 วิชาสังคมนาฬิกาไม่เพียงพอแก่ความต้องการ การวัดผลในทัศนะของอาจารย์สังคมนาฬิกาส่วนใหญ่
 คือการวัดประสิทธิภาพการเรียนการสอนของนักศึกษาและอาจารย์ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงการ
 เรียนการสอนให้ดีขึ้น ปัญหาที่อาจารย์สังคมนาฬิกาประสบได้แก่ การจัดเวลาไม่เหมาะสมกับเนื้อหา
 ในหลักสูตร เนื้อหาบางเรื่องไม่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน ผู้บริหารและนักศึกษาให้ความสำคัญ
 แก่วิชานี้น้อยกว่าวิชาอื่น ไม่มีข้อทดสอบมาตรฐาน นักศึกษาขาดทักษะในการคิดวิพากษ์วิจารณ์และ
 วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ขาดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

ขมิษฐา เพ็ญวิวัฒน์ (2519 : 70-78) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการใช้วิธีสอน
 กิจกรรม และอุปกรณ์ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์" วัดอุปประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ
 การใช้วิธีสอน การจัดกิจกรรมและการใช้อุปกรณ์ ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ระหว่างอาจารย์
 ที่มีความแตกต่างกันในด้านประสบการณ์ในการสอน วุฒิต่างการศึกษาและพื้นความรู้ทางวิชา
 ประวัติศาสตร์ และเพื่อศึกษาปัญหาในการใช้วิธีสอนการจัดกิจกรรมและการใช้อุปกรณ์ในการสอน
 วิชาประวัติศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น
 อาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงในสถาบันสังกัดครุ 29
 แห่ง จำนวน 195 คน เครื่องที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าชนิด 5 ตัวเลือก
 วิเคราะห์ข้อมูลจากค่าร้อยละและทดสอบค่าที ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า ปัญหาในการใช้วิธีสอนที่

อาจารย์พบมากที่สุด คือนักศึกษาขาดทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ปัญหารองลงมาได้แก่ นักศึกษาขาดการฝึกฝนในด้านการแสวงหาความรู้ จึงไม่เห็นความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปัญหาในการจัดกิจกรรมที่อาจารย์พบมากที่สุด ได้แก่ ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการจึงทำให้การค้นคว้าทำรายงานของนักศึกษาไม่ได้ผลดี ปัญหารองลงมาคือเนื้อหา มากเกินไปจึงไม่มีเวลาจัดกิจกรรมในช่วงโมงสอนได้ปัญหาในการใช้อุปกรณ์การสอนที่อาจารย์พบมากที่สุดได้แก่ ห้องสมุดมีตำราหรือหนังสือค้นคว้าที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์น้อย จึงไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา ปัญหารองลงมาคือ อุปกรณ์การสอนมีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สอน

นางนุช สุวรรณแสง (2521 : 86-95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครู" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทั่วไป และความคิดเห็นของอาจารย์ในวิทยาลัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อถามความคิดเห็นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูทั่วประเทศรวม 29 แห่ง จำนวน 63 คน ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืน 58 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.06 ผลการวิจัยปรากฏว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี เพิ่งสำเร็จการศึกษาและไม่เคยมีประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษามาก่อน ชั่วโมงสอนของอาจารย์อยู่ในระดับที่เหมาะสมคือ 6-12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ อาจารย์ผู้สอนวิชานี้เกือบทั้งหมดเป็นอาจารย์นิเทศก์ด้วย อาจารย์ผู้สอนวิชานี้ส่วนหนึ่งสอนเพราะเห็นว่าเป็นวิชาที่มีประโยชน์แต่อาจารย์อีกส่วนหนึ่งสอนเพราะหัวหน้าสายวิชาจัดให้สอน อาจารย์ส่วนใหญ่เตรียมการสอนเป็นอย่างดีทุกครั้ง วิธีการสอนและกิจกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติบ่อยครั้งก็คือการบรรยายแล้วเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถาม และการให้นักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มเดียวกัน ช่วยกันติชมแก้ไข วิพากษ์วิจารณ์ ส่วนวิธีสอนและกิจกรรมที่ใช้บ่อยมากหรือไม่เคยใช้เลยคือ การเชิญวิทยากรมาบรรยายและการพานักศึกษาออกไปศึกษานอกสถานที่ การเลือกใช้วิธีสอนและกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนนั้น อาจารย์ผู้สอนจะเลือกโดยคำนึงถึงสภาพความเหมาะสมของเนื้อหาในบทเรียนเป็นหลัก หนังสือที่ใช้ค้นคว้าและอุปกรณ์การสอนนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่กล่าวว่ามีไม่พอกับความต้องการ การวัดผล

ส่วนใหญ่ที่อาจารย์ใช้ก็คือให้นักศึกษาประเมินผลกันเอง ปัญหาที่อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ประสบอยู่ และต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขก็คือ หลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือต่าง ๆ ที่ใช้กันคว่าประกอบการสอนและอุปกรณ์การสอน นอกจากนี้อาจารย์ได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้ครูอาจารย์มีความรู้มากขึ้น โดยการให้ไปศึกษาต่อในระดับสูงกว่าที่เป็นอยู่หรือการจัดอบรมสัมมนาเพื่อจะได้นำความรู้ ความคิดใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน วิชาวิธีสอนสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จินตนา พรตะเสน (2522 : 120-128) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้หลักสูตร วิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง ฉบับพุทธศักราช 2519" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้หลักสูตร วิชาสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง ฉบับพุทธศักราช 2529 ในทัศนะของผู้บริหารการศึกษาอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั่วประเทศ ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรเกี่ยวกับความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผลในทัศนะของผู้บริหารการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรระหว่างผู้บริหารการศึกษา อาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม 2 ชุดให้กับผู้บริหารการศึกษา 140 คน อาจารย์ผู้สอน 200 คน และนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าซี. ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษามีความเห็นตรงกันในเรื่องต่อไปนี้คือ สื่อการสอนต่างมีไม่พอเพียง วิธีสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุดคือการบรรยาย การวัดและประเมินผลใช้วิธีวัดผลแบบเก็บคะแนนระหว่างภาคและทดสอบปลายภาค ข้อสอบเป็นแบบปรนัยและอัตนัย

สุมาลี วิไลรัมย์ (2522 : 85-94) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาในการจัดดำเนินการสอนตามโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู" วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์สังคมศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการสอนสังคมศึกษาในระดับปริญญาตรีในด้านหลักสูตร วิธีสอน การใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดผลการสอนและความต้องการความช่วยเหลือ

ในด้านการสอนสังคมศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนสังคมศึกษาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามกับอาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 13 แห่ง จำนวน 100 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 82 ชุด คิดเป็นร้อยละ 82.00 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที. แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย ซึ่งสรุปผลการวิจัยพบว่าอาจารย์สอนสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาคส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ ในการจัดดำเนินการสอนตามโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีไม่แตกต่างกันกล่าวคือ

1. ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอนสังคมศึกษาในระดับปริญญาตรี เพราะมีเนื้อหาวิชาซ้ำซ้อนกัน

2. ต้องการรับการอบรมและนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับวิธีสอนและเนื้อหา

3. ไม่มีมั่นใจว่าแบบทดสอบที่ใช้จะให้ผลตรงตามที่ต้องการ

4. ขาดเอกสารทางวิชาการและสื่อประกอบการสอนสังคมศึกษา

5. มีปัญหาเกี่ยวกับนักศึกษาคือนักศึกษามีพื้นฐานทางสังคมศึกษาแตกต่างกันและขาดทักษะ

ในการคิด วิพากษ์วิจารณ์และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ

ยุพดี จรรย์ยานนท์ (2522 : 244-245) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษานิทานชาวบ้าน ตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์" วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมนิทานชาวบ้านและศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้เห็นลักษณะทั่วไป วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ในท้องถิ่นนั้นผู้วิจัยใช้วิธีรวบรวมข้อมูลนิทานโดยการบันทึกปากคำจากวิทยากรแล้วแบ่งตามสารัตถะ ตามระบบครุชนิยมของ สหิธ ทอมป์สันผลการวิจัยแสดงว่านิทานชาวบ้านได้แสดงให้เห็นสภาพชีวิตของสังคมเกษตร ค่านิยมทางสังคมที่เป็นผลสืบเนื่องจากคำสอนและมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพชีวิตปัจจุบันแล้ว ปรากฏความเปลี่ยนแปลงทางลักษณะสังคมอันสืบเนื่องมาจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมส่วนกลางของประเทศ ผู้วิจัยได้เสนอแนะจากการวิจัยว่าความรู้ ความเข้าใจ อันเกี่ยวกับชีวิต วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมของท้องถิ่น น่าจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารพิจารณาสร้างแนวทางในการปกครอง พัฒนาการศึกษาและเศรษฐกิจของท้องถิ่นได้อย่างดี

วิมล คำศรี (2522 : 67-90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสอนคติชนวิทยาใน
 วิทยาลัยครูภาคใต้" วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง ความคิดเห็นและความ
 ต้องการของครู อาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนคติชนวิทยา ระดับประกาศ
 นียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงในวิทยาลัยครูภาคใต้ในด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชาวิธีสอนและ
 กิจกรรม เอกสารและวัสดุอุปกรณ์การวัดและประเมินผลและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผลการ
 วิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมการเรียนการสอน คติชนวิทยาที่น่าสนใจ
 และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด ถามอาจารย์ที่สอนคติชนวิทยาและ
 นักศึกษาที่เรียนคติชนวิทยาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงในวิทยาลัยครูภาคใต้ทั้ง
 ห้าแห่งแล้วนำคำตอบมาวิเคราะห์หาคำร้อยละ คำเฉลยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการ
 ทดสอบค่าซี. จากการวิจัยสรุปผลได้ว่าครูอาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์และมองเห็นคุณค่า
 หรือความสำคัญของคติชนวิทยานักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชานี้ด้วยความสมัครใจ ครู
 อาจารย์ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภาษาถิ่น ปริศนาเพลงกล่อมเด็กมากแต่ให้ความรู้เรื่อง
 สถาปัตยกรรมชาวบ้าน ละครชาวบ้าน ระบายชาวบ้านน้อยสาระสำคัญที่ครูอาจารย์เน้นมาก
 เป็นอันดับแรก ๆ คือ ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของข้อมูลประเภทต่าง ๆ
 วิธีการเก็บรวบรวมและประโยชน์ของข้อมูลประเภทต่าง ๆ ทางคติชนวิทยาทั้งครูอาจารย์และ
 นักศึกษาต่างเห็นว่าหลักสูตรและเนื้อหาวิชาคติชนวิทยาน่าสนใจน่าศึกษาก่อนให้เกิดคุณค่า
 ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก คือช่วยให้นักศึกษาเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นช่วยให้
 นักศึกษาเข้าใจรูปแบบของวัฒนธรรมและพฤติกรรมสร้างสรรค์ของกลุ่มชนในท้องถิ่นช่วยให้
 นักศึกษาเป็นคนใจกว้างสามารถปรับตัวให้เข้ากับท้องถิ่นและเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน
 ในกลุ่มชน และช่วยให้นักศึกษาได้อนุรักษ์และพัฒนา ตลอดจนเผยแพร่วัฒนธรรมให้กว้างขวาง
 ออกไป เป็นต้น แต่ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับเวลาเรียนด้านวิธีสอน
 และกิจกรรมครูอาจารย์และนักศึกษาดูต่างเห็นว่าการเรียนการสอนคติชนวิทยาจะมีประสิทธิภาพ
 สูงหากใช้วิธีสอนแบบฝึกปฏิบัติจริง แบบศูนย์การเรียน แบบสาธิต แบบอภิปรายรายงานและ
 มีกิจกรรมหลายอย่าง แต่ในทางปฏิบัติครูอาจารย์ยังใช้การบรรยายและบอกจดยุ่่มาก ไม่ค่อย
 มีกิจกรรมอื่น ด้านเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ ครูอาจารย์และนักศึกษาดูต่างเห็นความสำคัญและ

และคุณค่าของเอกสาร และวัสดุอุปกรณ์แต่มีเอกสารและวัสดุอุปกรณ์อยู่น้อย แหล่งวิชาการในท้องถิ่น ผลงานของนักศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัยเป็นแหล่งเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนคติชนวิทยามากที่สุด แต่ครูอาจารย์ไม่ให้นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่เพราะมีปัญหาหลายประการ ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูอาจารย์มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ทางสติปัญญาเป็นสำคัญ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูอาจารย์และนักศึกษาต่างเห็นคุณค่าและได้ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมขึ้นหลาย ๆ ประเภทและประเภทที่เน้นมากเช่นกิจกรรมส่งเสริมภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นแต่ก็มีปัญหาอยู่บางประการเช่นมีเวลาในการจัดกิจกรรมน้อย ครูอาจารย์และนักศึกษาต้องการได้รับความรู้ต่าง ๆ ทางคติชนวิทยาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะวิธีการศึกษาและเนื้อหาวิชาผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรพัฒนาสมรรถภาพทางวิชาการและเสริมสร้างคุณลักษณะเฉพาะให้แก่ครูอาจารย์ที่สอนคติชนวิทยาควรส่งเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยและวิทยาลัยกับชุมชนเพื่อให้ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับคติชนวิทยาอย่างจริงจัง

มยุ อุคตมเวช (2524 : 7-73) ทำการวิจัยเรื่อง "การทดลองสอนประวัติศาสตร์ในระดับปริญญาตรีด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน" วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการทดลองสอนประวัติศาสตร์ด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) กับผลจากการสอนแบบเดิมในระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการที่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตร ณ วิทยาลัยครูเพชรบุรี คุรุศาสตร์บัณฑิตศึกษา 2523 เครื่องมือเป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ระดับปริญญาตรี และแบบวัดความสนใจในการเรียนประวัติศาสตร์เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์ผลจากการหาค่าร้อยละและทดสอบค่าที ผลการวิจัยสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนแบบเดิมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนประวัติศาสตร์แบบเดิมมีความสนใจการเรียนสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ความสนใจในการเรียนของ

กลุ่มตัวอย่างที่ค่าเฉลี่ยของผลการเรียนสูงมากกว่าความสนใจในการเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ค่าเฉลี่ยของผลการเรียนต่ำอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าในเมื่อมีการสอนแบบเดิมและแบบสืบสวนสอบสวนให้ผลไม่แตกต่างกันทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์และความสนใจเช่นนี้ในการสอนประวัติศาสตร์ระดับปริญญาตรีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนย่อมน่าใช้มากกว่าเพราะให้สิ่งอื่น ๆ แก่ผู้เรียนได้มากกว่าแบบเดิม

วรลักษณ์ รัตติกาลชลากร (2524 : 116-126) ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทและลักษณะการใช้ประโยชน์ของแหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงและเพื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของครูสังคมศึกษาในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นเองกับครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพฯ 120 คน ในโรงเรียนรัฐบาล 20 แห่ง และครูสังคมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดใกล้เคียง 18 แห่ง 108 คน รวมตัวอย่างประชากรด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น 228 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 212 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.98 แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยคิดเป็นค่าร้อยละ มีชนิดและชนิดส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที. แสดงผลการวิจัยในรูปตารางและอธิบายประกอบ ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ครูสังคมศึกษาทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงใช้ห้องสมุดโรงเรียน หนังสือพิมพ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ แผนที่ แผนภูมิประกอบการเรียนการสอนในระดับมาก วิธีการใช้แหล่งชุมชนที่ใช้มากคือการมอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในแหล่งความรู้หรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน การศึกษานอกสถานที่ การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนหรือการไปสำรวจแหล่งชุมชนส่วนใหญ่มอบหมายให้นักเรียนทำในวันหยุด หรือนอกเวลาเรียน
2. การเปรียบเทียบลักษณะการใช้ประโยชน์แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษาในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหาการใช้แหล่งชุมชนประกอบการเรียนการสอนพบว่ามีความเกี่ยวกับเวลาในการใช้แหล่งชุมชนซึ่งมีจำกัด การวัดและประเมินผลทำได้ไม่เต็มที่

ปราณี นิลเหม (2524 : 106-123) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับโปรแกรมสังคัมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูเกี่ยวกับโปรแกรมสังคัมศึกษาระดับปริญญาตรี ในด้านจุดมุ่งหมายของวิชาสังคัมศึกษา เนื้อหาวิชาและเวลาที่กำหนดในหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอน โดยเป็นครูประจำการแล้วกับนักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเลือกวิทยาลัยครู 7 แห่งจากจำนวน 8 แห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เปิดสอนวิชาสังคัมเป็นวิชาเอก ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองไปยังนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน โดยเป็นครูประจำการแล้วจำนวน 140 คน ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย นักศึกษาทั้งสองประเภทนี้เลือกวิชาสังคัมศึกษาเป็นวิชาเอกได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 247 ชุดคิดเป็นร้อยละ 88.21 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที. และนำเสนอในรูปตารางและอธิบายประกอบ สรุปผลการวิจัยคือ

1. ด้านจุดมุ่งหมายของวิชาสังคัมศึกษาตามหลักสูตรนักศึกษาเห็นด้วยมากว่ามีความชัดเจนและเหมาะสม
2. ด้านเนื้อหาวิชานักศึกษาเห็นด้วยมากว่าเนื้อหาวิชาให้ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นด้วยมากกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทว่าวิธีสอนส่วนใหญ่เป็นการบรรยายและยังเน้นทฤษฎีความรู้มากกว่าการปฏิบัติ
4. ด้านสื่อการสอน นักศึกษาแสดงความคิดเห็นระบับมากเกี่ยวกับความต้องการเอกสารในการค้นคว้า ทว่าสื่อการสอนที่ใช้มากคือ แผนภูมิและรูปภาพ

5. ด้านการวัดและประเมินผล นักศึกษาเห็นด้วยมากกับการวัดและประเมินผลจากการทำรายงาน ทดสอบระหว่างภาคเรียนและปลายภาค โดยใช้วิธีวัดแบบอิงกลุ่ม

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาสองประเภทปรากฏว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

กรมการฝึกหัดครู (2525 : 32-35) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีต่อวิทยาลัยครู" วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อทราบความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีต่อวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างประชากรคือบุคลากรในวิทยาลัยครู 463 คน บุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่น 353 คน และบุคลากรทั่วไปในท้องถิ่น 267 คน รวม 1185 คน จากการสุ่มตัวอย่างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์หาความถี่ ค่าร้อยละ และจัดลำดับความสำคัญ สรุปผลประกอบคำอธิบาย จากการวิจัยเฉพาะของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง (สหวิทยาลัยศรีอยุธยา) ด้านความต้องการการวิจัยกลุ่มบุคคลส่วนใหญ่ต้องการให้ทำการวิจัยด้านการเรียนการสอนและต้องการให้วิทยาลัยมีบทบาทเป็นศูนย์รวม เอกสารและงานวิจัย ด้านบริการชุมชน ในสาขาความรู้ต่าง ๆ และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ต้องการให้วิทยาลัยครูเป็นแหล่งส่งเสริมวัฒนธรรมและคาดหวังให้วิทยาลัยครูเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ได้ให้ข้อเสนอไว้ว่าด้านการวิจัยวิทยาลัยครูควรเน้นวิจัยการเรียนการสอน การพัฒนาชนบทและเป็นงานวิจัยของท้องถิ่น ด้านการบริการชุมชนควรเป็นศูนย์หรือแหล่งวิชาการและบริการวิชาการให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริงและควรสามารถเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

ไบรอน จี. แมซเซียลาส (Byron G. Massialas 1961 : 1530-A) ทำการวิจัยเรื่อง "Description and Analysis of A Method of A High School Course in World History." มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวิธีสอนวิชาประวัติศาสตร์โลกในระดับชั้นมัธยมศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลของการสอนในวิธีต่าง ๆ โดยกำหนดวิธีสอนเพื่อใช้ในการวิจัย 2 วิธี คือวิธีการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่อาศัยวิธีทางแห่งปัญญา นักเรียนจะ

เป็นผู้ตั้งปัญหา ตั้งสมมติฐาน การแก้ปัญหา รวมทั้งสามารถสรุปเหตุผลและอธิบายปัญหาต่างๆ ได้ ส่วนวิธีแบบที่ 2 นั้นเป็นการสอนแบบบรรยายเนื้อหาวิชาตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียด ในการวิจัยเรื่องนี้ ได้ทดลองกับนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยอินเดียน่า ซึ่งกำลังเรียนวิชาประวัติศาสตร์โลก จำนวน 114 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกจะใช้วิธีสอนแบบที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จะใช้วิธีสอนแบบที่ 2 วิธีการวิเคราะห์และการวัดผลในการวิจัยมี 2 วิธีการคือ วิธีการแรกเป็นการวัดความแตกต่างของนักเรียนทั้งสองกลุ่มด้วยการใช้ข้อทดสอบมาตรฐานวิชาสังคมศึกษา ซึ่งกำหนดไว้ 2 ชุดคือ ชุดที่ 1 เป็นข้อทดสอบ Cooperative World History ใช้วัดความรู้ในเนื้อหาวิชา และชุดที่ 2 เป็นข้อทดสอบ STEP Social Studies Test ใช้วัดความสามารถเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ส่วนวิธีการที่ 2 คือ การวิเคราะห์และวัดผลจากระเบียบสะสมทางพฤติกรรมของนักเรียนและการบันทึกเหตุการณ์ประจำวันของนักเรียน รวมทั้งแถบบันทึกเสียงระหว่างการเรียนในชั้นที่มีชั่วโมงการอภิปรายและถกเถียงปัญหา

ผลของการวิจัยครั้งนี้สรุปผลจากการพิจารณาคะแนนความสัมฤทธิ์ผลในวิชาได้ว่า นักเรียนกลุ่มแรกที่ใช้วิธีสอนแบบที่ 1 ซึ่งเป็นการเรียนการสอนโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นสามารถเรียนรู้เนื้อหาวิชาได้มากเท่ากับนักเรียนกลุ่มที่ 2 ในทำนองเดียวกับนักเรียนกลุ่มที่ 2 ซึ่งใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเนื้อหาวิชาตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียดนั้นก็ยังมีความสามารถในการทำข้อทดสอบ STEP Social Studies Test ได้เท่ากับนักเรียนกลุ่มแรกเช่นกัน นอกจากนี้ยังได้สังเกตพบว่า นักเรียนกลุ่มแรกมีความสามารถในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มแรกนี้เห็นได้ชัดว่า เป็นความสามารถที่อาศัยความรู้และเหตุผลของตนเองโดยไม่ขึ้นต่อผู้อื่น อีกทั้งยังสามารถพัฒนาทักษะและเจตคติให้สัมพันธ์กับความคิดได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล และจากการเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมการอภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันในชั้นเรียนนั้น ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการอภิปรายและถกเถียงปัญหา โดยมีความคิดอ่านอย่างมีเหตุผลมากกว่านักเรียนซึ่งได้รับการสอนแบบบรรยายเนื้อหาวิชา

เชลดอน เลอรอย บราวน์ (Sheldon Leroy Brown 1971 : 758-9-A) ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of Eight Grade American History Programs in Secondary School of Nebraska" จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงลักษณะประสมการณ์ต่าง ๆ ในวิชาประวัติศาสตร์ที่ครูจัดให้นักเรียนระดับ 8 วิธีการวิจัยใช้วิธีสังเกตการเรียนการสอนนักเรียน 40 ห้องเรียน และการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนแล้วรวบรวมนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ซึ่งผลการวิจัยสรุปสาระที่สำคัญดังนี้

1. การฝึกฝนและกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่คือการทำอ่านตำราเรียน การเล่าเรื่องประกอบเนื้อหาที่เรียน การท่องจำและการทดสอบต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเน้นเรื่องเกี่ยวกับชื่อคน คำจำกัดความและเหตุการณ์ต่าง ๆ
2. การเรียนเนื้อหาวิชา จะเน้นในด้านอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้านการเมือง การทหาร เรียงลำดับเหตุการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป
3. นักเรียนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนที่ครูจัด มองเห็นคุณค่าของประสมการณ์ที่ได้รับจากการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ว่าจำเป็นที่ต้องเรียนรู้เรื่องราวในอดีตเพื่อนำไปใช้ในการเตรียมตัวเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป
4. ครูผู้สอนเข้าใจว่าการเรียนประวัติศาสตร์เป็นการเน้นฝึกให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความสามารถและเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวในอดีตกับความรักชาติ
5. การสอนของครูใช้การอธิบายเป็นหลัก การพัฒนาทักษะและการสร้างเจตคติใหม่ ๆ ในวิชาประวัติศาสตร์ยังไม่ใช่ว่าจุดมุ่งหมายสำคัญในการสอน

อนุกุล จินตะรักษ์ (Anukul Jintarax 1978 : 40 23-A) ทำการวิจัยเรื่อง "The Teaching of History At The University Level in Thailand : Methods And Problem." การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสอนประวัติศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยในด้านวิธีสอนและปัญหาของการสอน วิธีการศึกษาคือใช้แบบสอบถาม ถามอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 8 แห่ง เป็นจำนวนอาจารย์ทั้งสิ้น 52 คน และการสัมภาษณ์นักศึกษาที่เคยเรียนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยและกำลังเรียนอยู่ในสหรัฐอเมริกา ในขณะนั้น จำนวน 46 คน จากมหาวิทยาลัยในสหรัฐ 3 แห่ง ผลของการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยายโดยอาจใช้เทคนิคอื่นมาประกอบบ้าง แม้ผู้สอนจะไม่ชอบการสอนแบบบรรยาย แต่ก็ไม่ได้นำวิธีการอื่นมาช่วยในการสอนมากนัก ความสามารถในการสอนแบบบรรยายหรือการนำวิธีการสอนแบบอื่น ๆ มาใช้ จะได้ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น บุคลิกภาพผู้สอน ความสนใจต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของผู้เรียน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนประวัติศาสตร์กับผู้เรียนในประเทศไทยค่อนข้างจะเห็นต่างกัน
3. ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างยอมรับว่าหนังสือตำราประวัติศาสตร์ภาษาไทยหายาก อุปกรณ์ช่วยสอนมีไม่เพียงพอ ผู้สอนบางคนขาดทักษะทางการสอนและขาดเสรีภาพทางวิชาการ บรรยายภาคทางการเมืองเป็นปัญหาต่อการสอนทางประวัติศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ที่ล้าสมัยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มาก และควรได้รับการปรับปรุง
4. มีวารสารประวัติศาสตร์และเอกสารที่เกี่ยวข้องน้อย การประชุมเชิงวิชาการทางประวัติศาสตร์ก็น้อย และความร่วมมือระหว่างผู้สอนประวัติศาสตร์ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนมีความรู้ทันสมัยยังทำได้น้อยด้วย
5. รัฐบาลยังไม่ได้ให้การสนับสนุนต่อการวิจัยและการสอนประวัติศาสตร์ในระดับมหาวิทยาลัยมากเพียงพอ

แฟรงกลิน บูชเชอร์ ฟรุตต์ (Franklin Boucher Pruitt 1978 : 2787-A) ทำการวิจัยเรื่อง "A Historical Study of The Teaching of History in American Colleges." เนื่องมาจากวิชาประวัติศาสตร์และการสอนประวัติศาสตร์กำลังเป็นปัญหาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่มีความจำเป็นและไม่เหมาะสมกับความก้าวหน้าของวิทยาการทางการศึกษาของปัจจุบัน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสอนประวัติศาสตร์ในด้านต่อไปนี้คือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เผชิญหน้าครูประวัติศาสตร์ในปัจจุบันได้แก่ การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาและการสอนวิชาประวัติศาสตร์เท่าที่ผ่านมา การประเมินคุณค่าของวิชาและการปกป้องตนเองด้วยการปรับปรุงคุณภาพของวิชาประวัติศาสตร์ การชี้ให้เห็นวิธีการสอนและเทคนิคการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ตลอดจนการตีแผ่แนวโน้มของการสอนวิชาประวัติศาสตร์ โดยศึกษาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ตามวิทยาลัย

ต่าง ๆ ในอเมริกา ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน 5 ประเด็นคือ

1. ความหมายของวิชาประวัติศาสตร์
2. สถานะของวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรวิทยาลัยอเมริกา
3. การประเมินคุณค่าการสอนวิชาประวัติศาสตร์
4. คำวิพากษ์วิจารณ์การสอนประวัติศาสตร์
5. เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์

ผลของการวิจัยสรุปที่สำคัญได้ว่า วิทยาลัยต่าง ๆ มีความต้องการในการจัดการสอนวิชาแบบเดิมน้อยลง วิชาประวัติศาสตร์จึงอยู่ในสภาพต้องพยายามปรับปรุงเพื่อความอยู่รอดในหลักสูตร ข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับคุณค่าของวิชาประวัติศาสตร์หนักมากในระยะ 2-3 ปี และก็ไม่ใช่ของใหม่ ความหมายเฉพาะของวิชาประวัติศาสตร์มีผู้กล่าวถึงมากมาย และเทคนิควิธีการสอนนั้น ส่วนมากจะปรับปรุงมาจากวิธีการสอนที่ใช้กันอยู่เดิม จากการวิจัยนี้ได้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญพอสรุปได้คือ ครูประวัติศาสตร์ควรแสวงหาเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมและดีกว่าอยู่เสมอ ในการสอนไม่ควรจะผูกพันอยู่กับรายละเอียดข้อเท็จจริงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ควรจัดเป็นหัวข้อสำคัญขึ้นมาทำการศึกษาครูประวัติศาสตร์หรือผู้เกี่ยวข้องควรติดตามแนวโน้มของการจัดหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ นอกจากนื่องค์การวิชาชีพของครูประวัติศาสตร์และนักประวัติศาสตร์ ควรจะได้มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้นำในการศึกษาประวัติศาสตร์และปรับปรุงวิชาประวัติศาสตร์ให้ทันสมัยเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษา

รอนันท์ สกอตต์ ฮินตัน (Rodney Scott Hinton 1980 : 133 - A)

ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of The Effects of Utilizing Local History On Retention of Historical Information, Critical Thinking Skill, and Attitudes in Teaching United States History." วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อที่จะศึกษาผลของการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยการบูรณาการวิชาประวัติศาสตร์อเมริกา โดยเปรียบเทียบกับการสอนประวัติศาสตร์ประเทศอเมริกา โดยเฉพาะกลุ่มทดลองประกอบด้วยนักศึกษา 84 คน ได้รับการสอนด้วยวิธีบูรณาการ ส่วนกลุ่มควบคุมประกอบด้วยนักศึกษา 86 คน ได้รับการสอนประวัติศาสตร์ประเทศอเมริกา ประชากรทั้งสองกลุ่มเป็น

นักศึกษาที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกาในโรงเรียนมัธยมส่วนกลางที่เมืองฟินิกซ์ซิตี รัฐอลา-
บามา ทำการสอนโดยมีอาจารย์ผู้ช่วย เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนคือประวัติศาสตร์อเมริกาตั้งแต่
ค.ศ. 1920-1946 ใช้เวลาเรียนในหน่วยนี้ 4 สัปดาห์ แล้วจึงทำการทดสอบ และทำการเปรียบเทียบ
เพื่อพิจารณาผลการเรียนของนักศึกษาในด้านการจดจำข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ความ
สามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์และเจตคติที่มีต่อวิชาประวัติศาสตร์ นักศึกษาได้รับการทดสอบ
ก่อนเรียนและหลังเรียน การทดสอบเพื่อพิจารณาความสามารถในการจดจำข้อเท็จจริงทาง
ประวัติศาสตร์ใช้ข้อทดสอบ The Cooperative Topical Test in American History,
Number Seven การทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ใช้ข้อทดสอบ The
Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Form YM. และการทดสอบเพื่อวัด
เจตคติที่มีต่อการเรียนการสอนใช้แบบวัด Student Attitude Toward a Class Survey.
คะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จะนำมาเปรียบเทียบภายในกลุ่มและ
ระหว่างกลุ่ม ทดสอบค่า t-test วิเคราะห์ความแตกต่างที่นัยสำคัญ 0.05 ผลจากการ
วิจัยสรุปได้ คือ

1. นักศึกษาที่เรียนจากบทเรียน ซึ่งนำเอาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบูรณาการเข้ากับ
ประวัติศาสตร์อเมริกา สามารถจดจำข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ได้มากเท่ากับนักศึกษากลุ่ม
ที่เรียนเฉพาะประวัติศาสตร์อเมริกา
2. การใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์อเมริกา ไม่ได้
ช่วยเพิ่มทักษะในการคิดเชิงวิจารณ์ของนักศึกษา
3. เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ มิได้มีผลมาจากการสอน
แบบบูรณาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับประวัติศาสตร์อเมริกา
4. มีช่องว่างระหว่างสิ่งที่ เป็นทฤษฎีและสิ่งที่ได้รู้ เกี่ยวกับการใช้ประวัติศาสตร์
ท้องถิ่น ในการศึกษาประวัติศาสตร์อเมริกา

คาโรลีน โฮลท์ เบเยอร์ (Carolyn Holt Beyer 1981 : 978-9-A)

ทำการวิจัยเรื่อง "Social Processes : A Curriculum Approach To Local
And Community History : Julian, North Carolina : A Case Study."

งานวิจัยนี้มีผลสืบเนื่องมาจากมีการตื่นตัวในการศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

ซึ่งปรากฏจากมีการเขียนหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท้องถิ่นอย่างแพร่หลาย ตลอดจนมีการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์เฉพาะท้องถิ่นในเรื่องราวต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจกับสังคมส่วนรวมจากสังคมเล็ก ๆ เป็นสื่อโดยอาศัยการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จึงเป็นการบรรยายถึงการใช้หลักสูตรในการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในขอบเขตของวิชาประวัติศาสตร์อเมริกา โดยใช้กระบวนการทางสังคมเป็นสื่อและจัดเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี โดยทำกับหมู่บ้านเล็ก ๆ ชื่อจูเลียนตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองกิลฟอร์ด เพื่อเสนอเป็นตัวอย่างของอิทธิพลของกระบวนการทางสังคมที่มีต่อพัฒนาการของชุมชนและเป็นโอกาสที่จะตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความเจริญและความเสื่อมในเขตท้องที่ซึ่งใหญ่กว่า การศึกษาหมู่บ้านจูเลียนศึกษาช่วงระหว่าง ค.ศ. 1870-1920 ซึ่งเป็นช่วงที่หมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างมาก มีการขยายตัวของเมืองเกิดเป็นเมืองอุตสาหกรรมเป็นศูนย์กลางการค้า ธุรกิจ ได้มีการตรวจสอบองค์ประกอบที่มีผลต่อการกระตุ้นและการถ่วงความเจริญของประชากร มีการวิเคราะห์ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในโครงสร้างทางสังคม และได้มีการประเมินอิทธิพลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเมืองในชุมชนท้องถิ่น จากการศึกษาเฉพาะกรณีโดยการใช้กระบวนการทางสังคม ทำให้เกิดความเข้าใจในท้องถิ่นหลายแง่มุมดีขึ้น พบว่า วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมสมัยใหม่นั้นควรจะมีทั้งการศึกษาวิถีชีวิตของชนธรรมดาทั่ว ๆ ไปในชุมชนท้องถิ่นนั้น การรวมกระบวนการทางสังคมเข้าด้วยกันเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาสังคมและท้องถิ่น สามารถทำให้สำเร็จได้ในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา

โทมัส อลลอยซีอุส มัลลอย (Thomas Aloysius Malloy 1982 : 10 22-A) ทำการวิจัยเรื่อง "An Exploration Into The Effectiveness of Local History As An Educational Tool for The Community College American History Teacher." วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่ใช้ทำการศึกษาค้นคว้าได้ผลดีสำหรับครูประวัติศาสตร์ในวิทยาลัยชุมชนอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชนมีพื้นฐานอาศัยอยู่ในบริเวณนั้นย่อมจะรู้จักสภาพทางภูมิศาสตร์และลักษณะเฉพาะของพื้นที่บริเวณนั้นพอสมควร จากการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของ บรูเนอร์ เปสตาลอซี เฟรเดอริค เฮร์บาร์ต และคิวอี้ แสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อาจช่วยให้นักศึกษาเหล่านั้นได้รู้จักความเป็นมาของตนเอง โบราณวัตถุ สถานที่สำคัญ

วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ในการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะต้องพยายามสร้างความสัมพันธ์หาโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยให้นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีประสบการณ์เชิงปฏิบัติการเนื่องจากการวิจัย ชุมชนได้กลายเป็นเสมือนห้องทดลอง เป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นที่จะทำให้ให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ทางสังคมของตนเพิ่มขึ้น สิ่งสำคัญที่ได้จากการศึกษาครูประวัติศาสตร์ในวิทยาลัยชุมชนอเมริกา อาจต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเฉพาะสาขามาช่วยในการตีความ หรือแปลความหมายประวัติศาสตร์ให้ และครูเป็นผู้นำเรื่องราวไปเผยแพร่แก่ท้องถิ่น ช่วยให้คุณในท้องถิ่นได้รู้จักเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่บรรพบุรุษได้สะสมเป็นมรดกไว้ ก่อให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่น และนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาหรือการรักษาไว้ซึ่งแหล่งวัฒนธรรมของชุมชนด้วย

อลัน เฮอร์เบิร์ต เฟลด์แมน (Alan Herbert Feldman 1982 : 4743-A)
ทำการวิจัยเรื่อง "Local History And Secondary School : An Historiographic Perspective." วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อเป็นการสำรวจความเป็นไปได้ทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในหลักสูตรโรงเรียนมัธยม เพราะพบปัญหาว่าในขณะที่มีการเขียนหรือกล่าวถึงการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างมากมาช้านั้น แต่การกระทำที่เป็นการค้นคว้าหาความเป็นไปได้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างเป็นทางการยังเป็นระบบมีน้อยมาก การวิจัยได้เริ่มด้วยการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของหลักสูตรโรงเรียนมัธยม ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ และเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการเรียนการสอน วิเคราะห์ถึงพัฒนาการของวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นตัวอย่าง เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์แนวใหม่ ในการศึกษาประวัติศาสตร์สังคม ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และการแปลความหมายของวัฒนธรรมจากร่องรอยต่าง ๆ จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เน้นความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่า ช่วยเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในวิชาประวัติศาสตร์ และมีบ้างที่เห็นว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นวิชาที่ส่งเสริมให้มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงจากผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น ตามโครงการการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเฉพาะกรณี 16 เรื่อง ได้พบว่า นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การศึกษาเฉพาะกรณีช่วยให้เห็นแนวทางของการใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ในประวัติศาสตร์สังคมและประวัติศาสตร์วัฒนธรรม

ทำให้รู้จักการใช้วิธีการศึกษากันคว่ำทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการแปลความหมาย จากหลักฐานที่ปรากฏได้ การสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงสรุปเป็นหลักการของการสอนที่สำคัญ 2 ประการคือ หลักการเปรียบเทียบทางประวัติศาสตร์และหลักการใช้ระเบียบวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ทำให้เกิดผลดีต่อการสอนวิชาประวัติศาสตร์แนวใหม่

สรุปวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สรุป ประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. ความหมายและคุณค่าของประวัติศาสตร์สรุปได้ว่า วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชา ว่าด้วยการศึกษาความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกด้านตั้งแต่อดีต การศึกษา ประวัติศาสตร์เริ่มต้นจากความพยายามที่จะแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต ด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วจดบันทึกไว้ และในที่สุดมนุษย์ก็สามารถนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าไป ทำการศึกษา จนทำให้วิชาประวัติศาสตร์เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับ ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ จะมีคุณค่าในการนำมาวิเคราะห์จนเกิดความเข้าใจกับสถานการณ์ ปัจจุบัน และเกิดแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. ความสำคัญของการเรียนประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักประวัติศาสตร์ ได้ชี้ให้เห็นว่า ประวัติศาสตร์คือเรื่องราวทุกด้านที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ การศึกษาประวัติศาสตร์ เฉพาะพื้นที่ เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือประวัติศาสตร์ประเทศไทย เป็นการ ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับขอบเขตของพื้นที่ที่ใหญ่กว่า การศึกษา ประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จึงมีจุดมุ่งหมายเหมือนกันคือ เพื่อทำความเข้าใจกับ พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์และนำมาใช้เป็นประโยชน์ การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นจะเป็นแรงกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตน และเนื่อง จากในท้องถิ่นมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ใกล้ตัวสัมผัสได้หลายชนิดปรากฏอยู่มาก การเรียน การสอนวิชาประวัติศาสตร์ที่เหมาะสม จะทำให้นักศึกษาเกิดความรู้เป็นพื้นฐาน เกิดเจตคติ มีความผูกพันต่อท้องถิ่นและเกิดทักษะจากการปฏิบัติ เพื่อแสวงหาความรู้ด้วยตนเองหรือนำ ไปใช้สอนได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชี้ให้เห็นว่า วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่งในหมวดวิชาสังคมศึกษา และเนื่องจากวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพิ่งเริ่มแพร่หลายหรือเริ่มมีปรากฏในหลักสูตร ความสนใจในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงยังมีน้อย และนักเรียนบางส่วนคิดว่าตนนำวิชาประวัติศาสตร์ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้น้อย ด้านเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ก็มีขอบเขตกว้างขวางมาก ครูผู้สอนต้องรู้จักการยืดหยุ่นเลือกสอนให้เหมาะสมกับเวลาเรียนและสภาพของแต่ละท้องถิ่น อันที่จริงปรากฏว่ามีหลักฐานเกี่ยวกับแหล่งความรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่นอยู่มาก แต่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาน้อยมาก ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการเรียนในห้องเรียน ใช้การสอนแบบบรรยายหรืออภิปราย การมอบหมายงานให้นักศึกษาไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนำมาส่งเป็นรายงาน มีการใช้ความรู้จากแหล่งชุมชน เช่น การเชิญวิทยากรผู้รู้มาบรรยาย ส่วนการออกไปสัมภาษณ์บุคคลหรือการศึกษาออกสถานที่และนำไปปฏิบัติภาคสนามมีน้อยมาก สื่อการสอนมีไม่พอเพียง ส่วนใหญ่จะใช้แผนที่ รูปภาพ ตำรา และพบว่าสื่อการสอนประเภทภาพยนตร์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ถูกนำมาใช้น้อย การวัดและประเมินผลส่วนใหญ่ใช้การออกข้อทดสอบทั้งแบบปรนัยและแบบอัตนัย และอาจมีการพิจารณาจากรายงานที่มอบหมายให้ปฏิบัติด้วย เนื่องจากการเรียนการสอนที่ผ่านมาเน้นการสอนแบบบรรยายในห้องเรียนเป็นหลัก ดังนั้นจึงพบว่านักศึกษาขาดทักษะในการคิดวิพากษ์วิจารณ์และวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ถ้าได้แก้ไขกระบวนการเรียนการสอนให้ถูกต้องนักเรียนจะเรียนประวัติศาสตร์ด้วยความสนใจ สามารถศึกษาได้ด้วยตนเองและนำความรู้ที่ได้ในห้องถิ่นมารวบรวมเป็นเอกสารจัดเป็นห้องสมุด ห้องประวัติศาสตร์ จัดเป็นพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์หรือเป็นศูนย์วัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ และพบว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในประเทศไทยกำลังมีการตื่นตัวสนใจมาก โดยปรากฏว่ามีสถาบันหรือสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการศึกษาเรื่องของท้องถิ่นโดยเฉพาะจังหวัดต่าง ๆ แล้วนำผลที่ได้มาเสนอในการประชุมทางวิชาการหรือจัดสัมมนาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาอย่างมาก

ดังนั้น วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ยกมาข้างต้นนี้ จึงสนับสนุนความสำคัญและความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งวิทยาลัยครูต่าง ๆ ควร

ถือว่าเป็นความรับผิดชอบ ในการที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นศูนย์วิจัยวิชาการของท้องถิ่นและทำหน้าที่ผลิตนักศึกษาออกไปเป็นครูสังคมศึกษาหรือครูประวัติศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในด้านวัตถุประสงค์ของวิชา ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล จึงมีความจำเป็นเพื่อนำผลของการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย